

створенні органів для захисту національної безпеки, а й своєчасно вживати заходів для ліквідації цих загроз. По-друге, до його складу входить людина і громадянин, суспільство та його цінності (культурні, духовні тощо). По-третє, суб'єктами забезпечення національної безпеки є: глава держави, органи виконавчої влади тощо.

Література:

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

2. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Ярема О. Г. Інформаційне право України : навчальний посібник. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 416 с.

3. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/47/2017>

5. Офіційне інтернет представництво Президента України: URL: <https://www.president.gov.ua/news/gibridna-vijna-proti-ukrayini-vedetsya-u-riznih-napryamkah-i-72473>

6. Магда Є.В. Гібридна війна: вжити і перемогти. Харків : Віват, 2015. 304 с.

ГІБРИДНА ВІЙНА: ОЗНАКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Дацюк Т. К.

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарних

та загальноправових дисциплін

Криворізький навчально-науковий інститут

Донецького державного університету внутрішніх справ

м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна

Гібридна війна́ (англ. *hybrid warfare*) – різновид ескалації конфліктів, властивий для 21 ст., що поєднує застосування державних та недержавних, традиційних і нетрадиційних стратегій, ресурсів, засобів, методів підривної діяльності, механізмів кібервійни з метою

досягнення певних політичних цілей. Вважається, що термін «гібридна війна» з'явився ще 2005 р. й став застосовуватися для опису стратегії Хезболли в Ліванській війні 2006 р. Із того часу поняття «гібридна» є домінуючою під час обговорення сучасних і майбутніх воєнних дій до такого ступеня, що вище військове керівництво взяло його на озброєння й використовує як основу сучасних воєнних стратегій.

Треба підкреслити, що загалом у міжнародному праві відсутнє поняття «гібридна війна». Дослідження технологій ведення гібридних війн розкрито в значній кількості наукових робіт як зарубіжних, так і вітчизняних науковців.

О. Ситник визначає гібридну війну як збройне протистояння, просто як зброю; крім традиційного, виступають ще й спеціальні технології, інформаційні, технічні та глобальні мережеві пристрої [1]. Відомий український політичний діяч, автор монографії «Світова гібридна війна: український фронт».

В.Горбулін зазначає, що Росія застосувала проти України концепцію «гібридної війни», яка багато в чому є унікальною зі структурно-функціонального погляду: за формою вона «гібридна», а за змістом – «асиметрична»[2].

Гібридна війна включає реалізацію комплексу гібридних загроз різного виду, а саме: традиційних, нестандартних, масштабний тероризм, а також підривні дії, у ході яких застосовуються інноваційні технології для протидії військовій силі супротивника, такі як масовані кібератаки, підривні дії в енергетичній, економічній сферах тощо [3]. Автором цієї концепції є Френк Г. Хоффман, колишній офіцер морської піхоти, науковий співробітник Міністерства оборони США. Він зазначає, що конфлікти будуть мультимодальними (тобто такими, що ведуться різними способами) і багатоваріантними, що не входять у межі простої конструкції ведення збройного конфлікту чи війни. За Ф.Хоффманом, майбутні загрози можуть більшою мірою бути схарактеризовані, як гібридне співвідношення традиційних та нерегулярних стратегій і тактик. Це децентралізоване планування й виконання, участь недержавних акторів із використанням одночасно простих та складних технологій.

Характерні ознаками гібридної війни можна вважати наступні:

- цілковита підпорядкованість військових завдань політичним і медійним цілям;
- поєднання традиційних та новітніх методів ведення війни;
- приховане локальне застосування регулярних збройних сил;
- залучення нерегулярних збройних формувань (терористів, сепаратистських рухів, партизанів);

– вирішальна роль пропаганди та інформаційно-психологічних операцій для впливу на громадську думку.

– Способи ведення гібридної війни:

– фінансування та безпосереднє здійснення актів державного тероризму;

– підтримка сепаратизму;

– ініціювання псевдодержавних утворень;

– озброєння, матеріальне забезпечення та підготовка нерегулярних збройних формувань, озброєних загонів терористів, бойовиків із місцевого населення;

– утримання населення конфліктного регіону в постійному страху за своє життя.

Розпочинаючи з другої половини 80-х років минулого століття, елементи та технології концепції «гібридних війн» застосовувалися Росією в Придністров'ї, Абхазії, Південній Осетії та Нагірному Карабасі, а також США, НАТО і ЄС–в Афганістані, Косові, Іраку, Лівії й Сирії. Використання терміну «гібридна війна» набуло особливого значення у зв'язку з розв'язаною 2014 РФ агресією проти України, результатом якої стали окупація АР Крим та окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДЛО). Російська агресія спонукала до розширення змісту гібридної війни, стимулювала процес осмислення цього явища як окремого феномена. Агресія РФ проти України є спробою формування гібридного світоустрою, що означає:

– відновлення світопорядку часів холодної війни з відповідною поляризацією світу та довільним тлумаченням норм міжнародного права;

– маніпулювання демократичними стандартами з метою виправдання політики масової брехні;

– повзучу експансію зі створенням псевдореспублік та використанням сепаратистсько-терористичних угруповань;

– підрив легітимності влади і роздмухування внутрішньодержавних суперечностей на території жертви агресії;

– створення пропагандистськими та репресивними засобами всередині своєї країни та на окупованих територіях квазіреальності закритого типу;

– «захист співвітчизників», «співгромадян», освячений ідеологією «руського світу»;

– підміна гібридної агресії поняттям «громадянська війна», ідентифікація агресором себе як «миротворця» та посередника, приписуючи об'єктові нападу роль нападника.

Розв'язана 24.02.2022 РФ широкомасштабна війна проти України засвідчує, що гібридна війна може здійснюватися з метою пошуку

слабких місць в обороні противника задля подальшого відкритого збройного захоплення території суверенної держави. При цьому використання елементів гібридної війни продовжується, що засвідчує спроба з боку керівництва РФ розмиття відмінностей між станом війни і миру під виглядом «спеціальної військової операції».

Протидія гібридній війні передбачає:

- розробку альтернативних стратегій з урахуванням ключової ролі сил спеціальних операцій;
- спроможність критичної інфраструктури до протистояння зловмисним діям та завданям руйнуванням, до динамічного відновлення;
- використання інформаційно-комунікаційних можливостей (публічної дипломатії; взаємодії держави, військових і громадськості; Засоби масової інформації засобів масової інформації та соціальних мереж; волонтерської діяльності);
- формування нової моделі системи національної безпеки та оборони, спроможної відповідати на виклики сьогодення і майбутнього;
- поєднання асиметричних зусиль різних країн, застосування жорстких економічних санкцій проти агресора;
- створення коаліції держав із метою захисту демократії та загальнолюдських цінностей [4].

Література:

1. Ситник О. Гібридний характер російсько-української війни 2014–2017 років та пошук ефективних засобів протидії. URL: <http://dontsov-nic.com.ua/hibrydnyj-harakter-rosijsko-ukrajinskoji-vijny-2014-2017-rokiv-ta-poshuk-efektyvnyh-zasobiv-protydiji/>
2. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с.
3. Hoffman F. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars. Arlington : Potomac Institute for Policy Studies, 2007. 72 p.
4. Горбатенко В. П. Гібридна війна // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua>